

Список використаних джерел:

1. Hope, J. Beyond Budgeting – building a new management model for the information age/J. Hope, R. Fraser. – Management Accounting, January 1999 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: www.bbrt.org
2. Хоуп Д., Фрейзер Р. Бюджетування, яким ми його не знаємо. Управління за рамками бюджетів / Джеймі Хоуп, Робін Фрейзер; [Пер з англ. Кашев Р.В.] – М.:ООО «Вершина», 2005. –256 с.
3. Foot M. What is financial stability and how do we get it? [Текст] / М. Foot// Speech on Meeting of the Financial Services Authority and ACI (UK). – 2007. – 122 p. , № 88 – 93
4. <https://www.cfo.by/beyond-budgeting-alternativa-traditsionnomu-byudzhetu/>
5. Daum Juergen H. Interview: Ohne Budgets managen bei Svenska Handelsbanken (Interview mit Lennart Francke, CFO und Executive Vice President Group Control &Accounting, Svenska Handelsbanken, Stockholm).–Zeitschrift fur Controlling &Management/krp-Kostenrechnungspraxis, Sonderheft 1, Mai 2003. – [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: www.juergendaum.com
6. Даум Ю. Новые методы и инструменты управления предприятием/ Ю. Даум.// Режим доступа: http://www.12manage.Com/methods_fraser_beyond_budgeting_ru.html

РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Власова О. Є., канд. екон. наук, доцент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, Таранушенко Є. В., студентка 2 курсу ф-ту «Консалтинг і міжнародного бізнесу» ХНЕУ імені Семена Кузнеця

Серед найбільш актуальних трендів розвитку світової економіки особливо виділяють перехід до цифрових технологій. Так, частка цифрової економіки в ВВП розвинених країн з 2010 року по 2019 рік зросла з 4,3% до 5,5%, а в ВВП країн, що розвиваються – з 3,6% до 4,9%. У країнах G20 цей показник зріс за п'ять років з 4,1% до 5,3% [1]. За оцінками Всесвітнього економічного форуму цифровізація має величезний потенціал для бізнесу та суспільства й може принести для світової економіки до 2025 року додатково понад \$ 30 трлн. Доходів [2].

Цифровізація зачіпає всю систему інформаційного забезпечення соціально-економічних процесів. Значущу роль в цій системі відіграє бухгалтерський облік з його функціоналом збору, обробки та надання економічної інформації про діяльність господарюючих суб'єктів. Тому переосмислення ролі та місця бухгалтерського обліку і бухгалтерів в цифровій економіці набуває особливого значення. Так, Кулик В.В. досліджує особливості професії бухгалтерів постіндустріальному суспільстві [3], а Карпенко О. В., Плікус І. Й., Головіна Д. В. визначають перелік компетенцій, якими повинні володіти обліковці відповідно до вимог цифрової економіки [4]. Однак, на нашу думку, особливої уваги потребують дослідження щодо трансформації облікової методології задля їх відповідності умовам цифровізації.

Вже сьогодні такі технології як блокчейн, є передумовою трансформацій в методах реєстрації облікових даних. Наприклад, вже зараз в світі розглядається питання введення в практику бухгалтерського обліку системи «Потрійної бухгалтерії / потрійний запис» (triple-entry accountancy).

Потрійний бухгалтерський облік ґрунтується на використанні блокчейн-технології. Блокчейн (англ. Blockchain) – це цифровий реєстр, у якому транзакції записуються у хронологічному порядку, його можуть переглядати всі, у кого є доступ.

У науковій літературі та ЗМІ блокчейн рідко пов'язують із бухгалтерським обліком, але якщо розібратися в сутності блокчейну, то стане зрозумілим, що він заснований на давно відомій бухгалтерській технології – подвійному або потрійному запису однієї й тієї ж господарської операції усіма учасниками транзакції. Простіше кажучи, блокчейн – це захищена від фальсифікацій розподілена цифрова книга. Він був породжений зростанням криптовалют як основа системи реєстрації, яка дозволяла всім користувачам криптовалют реєструвати та відстежувати свої транзакції [5]. Але сьогодні він стає найбільш актуальною технологією цифровізації такого бізнес-процесу як бухгалтерський облік.

Тематика блокчейну лише стає предметом вивчення в бухгалтерському співтоваристві. Але міжнародні бухгалтерські корпорації, зокрема компанії «Великої четвірки», сьогодні вже проводять ґрунтовні дослідження можливості застосування блокчейну під час ведення обліку й аудиту [6]. Необхідність цього зрозуміла з огляду на глобальну цифрову трансформацію бухгалтерської професії та аудиторської діяльності. Так спеціалісти погоджуються з тим, що відбудеться зміна акцентів у роботі: для аудиторів – з підтвердження подій до підтвердження їх класифікацій у бухгалтерському обліку; для бухгалтерів – перебуватиме у площині формування облікової політики, правильної класифікації та інтерпретації подій, а також застосування професійних суджень [6].

Принципи блокчейну, що застосовуються до обліку:

1. Децентралізація (усі дані зберігаються в усіх);
2. Доступність і прозорість (дані доступні всім учасникам приватного блокчейну в межах прав доступу);
3. Трастлесс (немає потреби в довірі учасників блокчейну один до одного);
4. Безпека (зміни до приватного блокчейну не можна додати ззовні);
5. Незворотність (незворотність транзакції, неможливість зміни);
6. Консенсус (дані, які додають учасники, перевіряє система).

Поряд зі зрозумілим підвищенням рівня безпеки та достовірності облікових даних, застосування блокчейну надасть можливість знизити витрати на ведення самого бухгалтерського обліку та збільшити цінність бухгалтерської інформації. Наведемо приклади позитивних змін в випадку впровадження блокчейну:

1. Розрахунки із зовнішніми контрагентами. У разі впровадження блокчейну усувається потреба у звірянні розрахунків. Формування та списання дебіторських і кредиторських заборгованостей сторін правочину

відбуватиметься одночасно в однаковій оцінці в момент транзакції. Підтверджувати факт транзакції та її оцінку не доведеться. Бухгалтерів залишиться лише правильно класифікувати придбаний/переданий актив і відповідні доходи/витрати.

2. Рух активів усередині підприємства. Блокчейн трансформує традиційне поняття «господарської операції» и транзакції, що дозволить в режимі реального часу можна отримувати інформацію про рух будь-яких активів. Тоді робота бухгалтера зводиться до правильної класифікації цінностей, що надійшли, та формування вартості об'єкта обліку. Ця технологія дозволяє організувати локальний блокчейн усередині одного підприємства або групи компаній в рамках корпорації, тоді відпуск будь-яких активів із місць зберігання акцептує отримувач, після чого актив автоматично списується на відповідні рахунки.

3. Оперативний облік у режимі реального часу. Завдяки блокчейну відбуватиметься значна економія робочого часу на реєстрацію бухгалтером первинних документів в системі, це проходить автоматично. Також прогнозується відмирання такої складової як первинні документи (незалежно від форми). Замість неї – фіксація транзакції в блокчейні.

Незважаючи на переваги впровадження в обліковий процес блокчейн-технології, його фактичне застосування є проблемним, в першу чергу через невідповідність діючого законодавства сучасним реаліям. Поки факти господарського життя фіксуються первинними обліковими документами, які має бути оформлено в паперовому вигляді або підписано ЕЦП, міркування про застосування блокчейну в бухгалтерській роботі матимуть відсторонений характер.

В умовах цифровізації, по нашому думку, важливим є збільшення кількості методів бухгалтерського обліку, але з урахуванням збереження методологічного ядра обліку. Це дозволить забезпечити гармонійність використовуваних методів по відношенню до завдань обліку, що змінюються під впливом прогресу технологій обробки даних. Серед експертів в області бухгалтерського обліку висловлюються пропозиції щодо включення в план рахунків спеціальних рахунків перспективного обліку та щодо нефінансової інформації.

В умовах розвитку цифрової економіки піддаються значним змінам і об'єкти обліку. Поясненням цьому є зростаюча кількість показників, що характеризують, не тільки економічну сторону бізнесу, а й соціальну, екологічну відповідальність, системність і якість корпоративного управління, наявність нефінансових об'єктів, таких як: організаційний, людський, інноваційний, репутаційний капітали, які забезпечують базу для створення вартості.

Цифровізація бізнесу визначає потреби розширення кола об'єктів обліку за рахунок появи нових гібридних і модифікованих форм активів, зобов'язань і капіталу: криптовалюта, розумні активи, розумні контракти, інструменти змішаного інвестування, нові форми фінансових операцій, електронні потоки коштів, віртуальні монетарні і немонетарні одиниці цінності, інтелектуальний

людський капітал, клієнтська база, інноваційні продукти тощо. А їх відображення в обліку – формування нових принципів систематизації та таксономії об'єктів обліку, виділення критеріїв визнання, метрик і принципів відображення в економічній інформації. Вимагає зміни і внутрішня структура бухгалтерського обліку. Головними тенденціями являються як зближення вже існуючих видів обліку, так і спроби виділити нові його види (стратегічний, адаптивний, багатоцільовий, креативний, інтелектуальний тощо).

Зближення зовнішнього і внутрішнього обліку дозволяє включити в корпоративну звітність інформацію про стратегію розвитку і соціальної відповідальності, створення економічної доданої вартості в розрізі бізнес-сегментів і про фактори її створення, ефективності системи управління.

Окремого розгляду вимагають ідеї, пов'язані з відокремленням видів обліку з причини формування ними особливих інформаційних систем (стратегічний, соціальний, актуарний, бихевиористський та інш.). Питання доцільності їх виділення є дискусійними, але заслуговують розгляду в зв'язку з потребою змін.

Також розробляються нові інформаційні технології, такі як хмарні технології, відкриті технологічні платформи, електронні довідково-інформаційні системи, створення єдиного міжнародного формату та змісту фінансової звітності в електронному вигляді XBRL.

XBRL (англ. EXtensible Business Reporting Language) є загальновизнаним стандартом для подання фінансової звітності за МСФЗ і GAAP США в електронному вигляді. XBRL широко використовується в багатьох країнах регуляторами ринків цінних паперів, банківськими регуляторами, податковими органами, а також національними статистичними агентствами. [7]. Зараз він впроваджується і в Україні.

Впровадження системи фінансової звітності відбувається відповідно до положень Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV [8]. НКЦПФР визначена центром збору фінансової звітності, підготовленої відповідно до таксономії UA XBRL МСФЗ, в уніфікованому електронному форматі iXBRL [7, 8]. До 30 квітня 2020 року понад 5 000 підприємств України повинні були вперше подати річну аудировану фінансову звітність в новому електронному форматі XBRL.

До суб'єктів фінансова звітність, яких подається в форматі XBRL відносяться банки, страхові компанії, публічні акціонерні товариства, небанківські фінансові установи, підприємства газодобувної галузі, підприємства, що представляють суспільний інтерес і профучастники ринку цінних паперів.

Впровадження iXBRL – це крок до відкритості та гармонізації. Але вимоги до обсягу та деталізації інформації, що розкривається в фінансовій звітності тепер значно більші, ніж раніше. При цьому сам програмний комплекс непростий і не найзручніший: по суті – це excel-таблиці, в які доведеться вводити вручну величезний обсяг даних. Незважаючи на це, перехід на формат iXBRL – вірне рішення, яке забезпечить іноземних інвесторів інформацією в зрозумілому для них вигляді, а підприємства – «єдиним вікном». Шляхом

вирішення цієї проблеми є саме цифровізація бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності.

Таким чином інформаційні технології викликають суттєві модифікації як в методології, так і в прикладному напрямку науки про бухгалтерський облік. У зв'язку з цим трансформація бухгалтерського обліку відповідно до нових потреб є необхідним етапом в його розвитку. Зміни і поліпшення цього методу обліку допоможуть не втратити його актуальність в епоху загальної цифровізації.

Список використаних джерел:

1. Ляшенко В.І., Вишневський О.С. Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку: монографія. Київ. НАН України. Інститут економіки промисловості, 2018. 252 с.

2. The Future of Jobs Report 2018. World Economic Forum. http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2018.pdf

3. Кулик В.А. Професія бухгалтер в постіндустріальній економіці В. А. Кулик // Наука й економіка. – 2014. – Вип. 2. – С. 45-50. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nie_2014_2_8

4. Карпенко О.В., Плікус І.Й., Головіна Д.В. Вплив цифровізації на розвиток бухгалтерського обліку // Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. «Соціально-економічні та правові чинники розвитку національної економіки України: облікові, аналітичні та контрольні аспекти в сучасних умовах інтеграційних процесів». 22 листопада 2018 р., м. Полтава –ПУЕТ, 2018 – Режим доступу: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/70891/1/Plikus_Tsifrovoy_uchet.PDF

5. Schnoeckel Erich How an SME can build trust international accountant // Issue 96: november – december 2017 <http://www.aiaworldwide.com/sites/default/files/InternationalAccountant96.pdf>

6. Прохоров М. Як блокчейн змінить бухгалтерію, 2019 – Режим доступу: https://bz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/BZ012012

7. НКЦБФР запускает в Украине новую систему финансовой отчетности , 2018 – Режим доступу: <https://delo.ua/economyandpoliticsinukraine/nkcbfr-zapuskayet-v-ukraine-novuju-sistemu-finans-353819/>

8. Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-ХІV Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

9. Про заходи щодо складання фінансової звітності на основі таксономії фінансової звітності в єдиному електронному форматі Режим доступу: <https://mof.gov.ua/uk/taksonomija>

10. <https://www.ifrs.org/issued-standards/ifrs-taxonomy/ifrs-taxonomy-illustrated/#illustrated2019>

ДО ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ